

Paweł Sobczyk

Sprawozdanie z konferencji naukowej nt. Struktura i zadania kurii diecezjalnej, Warszawa, 11-12 września 2001 r.

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 44/3-4, 280-284

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zamykając symposium p. prof. J. B ł e s z y ń s k i podziękował wszystkim obecnym za uczestnictwo, prelegentom za trud przygotowania referatów oraz dyskusantom za ubogacenie tematyki symposium. Wyraził też życzenie, że odbyte symposium przyniesie oczekiwane owoce.

Ks. Józef Wroczeński SCJ

**SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
NT. STRUKTURA I ZADANIA KURII DIECEZJALNEJ
WARSZAWA, 11 – 12 WRZEŚNIA 2001 R.**

Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Warszawsko-Praskiej zorganizowały w dniach 11 – 12 września 2001 r. Konferencję Naukową nt. *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*. Ogólnopolska Konferencja Naukowa w której uczestniczyło około 150 osób z kraju i zagranicy odbyła się w ramach obchodów roku Prymasa Tysiąclecia w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Warszawsko-Praskiej.

Ksiądz biskup prof. dr hab. Kazimierz Romaniuk Ordynariusz Diecezji Warszawsko-Praskiej, gospodarz spotkania, rozpoczął Konferencję modlitwą, a następnie w krótkim powitaniu stwierdził, iż prawo kanoniczne jest sposobem na życie. Następnie głos zabrał Ksiądz Kardynał Józef Glemp Prymas Polski. Ksiądz Prymas wyraził radość z poruszanych zagadnień oraz konieczność korzystania z nowości w posłudze realizowanej przez kurie diecezjalne. Uczestników Konferencji, w tym gości przybyłych z Białorusi, Litwy i Ukrainy, powitał także ks. prof. dr hab. Józef Krukowski Przewodniczący Stowarzyszenia Kanonistów Polskich, który na początku podziękował Gospodarzom za przygotowanie Konferencji oraz Uczestnikom za liczne przybycie. Ks. Krukowski zwrócił uwagę zebranych na fakt, iż Konferencja odbywa się w roku Prymasa Tysiąclecia i w ten sposób wpisuje się w kalendarz obchodów.

Pierwszej sesji przewodniczył ks. prof. dr hab. Edward Górecki z Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu. Referat nt. *Zasady organizacji i funkcjonowania kurii diecezjalnej* wygłosił ks. prof. dr hab. Józef Krukowski. Ksiądz profesor wyjaśnił podstawowe pojęcia dotyczące kurii diecezjalnej. Omówił znaczenie kurii jako głównego instrumentu w rękach biskupa, a także zwrócił uwagę na fakt, iż kuria jest podstawową jednostką organizacyjną w diecezji. W drugiej części referatu Prelegent przedstawił podstawowe założenia dotyczące prawidłowe-

go funkcjonowania kurii, a wśród nich ukazał zasadę legalności i dyskrecjonalności. We wnioskach *de lege lata* mówca stwierdził, iż wspomniane powyżej zasady winny być stosowane komplementarnie, natomiast we wnioskach *de lege ferenda* podjął kwestię czy i w jakiej mierze model kurii jest stosowany w polskiej rzeczywistości. Ostatnie kwestie poruszone przez Księdza profesora – przystosowania kurii do potrzeb gospodarki rynkowej oraz konieczności i możliwości ustanowienia rady do rozpatrywania sporów – przyczyniły się do rozpoczęcia ożywionej dyskusji po referacie. W dyskusji uczestniczyli m.in.: ks. prof. dr hab. Jan Dudziak, ks. prof. dr. hab. Edward Górecki oraz ks. prof. dr hab. Józef Wroceński. Dyskutanci przypomnieli Sympozjum Naukowe, które odbyło się w Salamance w roku 2000, podnieśli postulat powołania instytucji o charakterze doradczym, a także pytali Prelegenta o potrzebę powołania rady administracyjnej. Wielu zabierających głos zwracało uwagę, iż w różnych diecezjach wizja kurii jest w różny sposób realizowana.

Drugi referat nt. *Zarządzanie dobrami materialnymi Kościoła partykularnego* przedstawił ksiądz biskup prof. dr hab. Tadeusz Pieronek Rektor Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Ksiądz biskup stwierdził we wstępie do swojego referatu, iż nie ma konieczności uzasadniania potrzeby posiadania dóbr materialnych przez Kościół. Problem ten, zdaniem Prelegenta, dotyczy sposobu mówienia o dobrach materialnych Kościoła w środkach społecznego przekazu. Ksiądz biskup przypomniał w swoim referacie, iż rada do spraw ekonomicznych nie jest instytucją nową w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. Instytucja ta istniała w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 r., tyle że Sobór Watykański II nadał jej nowy charakter, co znalazło odzwierciedlenie w aktualnie obowiązującym ustawodawstwie. Rada wspierając biskupa, wyznacza politykę ekonomiczną diecezji. Mówca zwrócił także uwagę na następujące kwestie: skomplikowanej i płynnej materii prawa państwowego, konieczności stosowania nowoczesnych środków technicznych oraz zmiany ludzkiej mentalności. Ponadto poruszył zagadnienie związane z działalnością Komisji Konkordatowej, a konkretnie kwestie dotyczące podatku kościelnego i możliwości jego wprowadzenia w Polsce.

W dyskusji po referacie Księdza biskupa udział wzięli m.in. ks. dr Edmund Cybulski, ks. dr Waldemar Gałązka oraz ks. prof. dr hab. Józef Krukowski, poruszając kwestie dotyczące miejsca ekonomia i rady ekonomicznej w strukturze kurii diecezjalnej, podatku kościelnego, a także możliwości uregulowania kwestii finansowych w Konkordacie między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską z 1993 r.

Obrazy Konferencji Naukowej zostały wznowione po przerwie obiadowej. Popołudniowej sesji przewodniczył ks. prof. dr hab. Józef Wroceński Prodziekan Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego

w Warszawie. Jako pierwszy referat nt. *Kompetencje wikariusza generalnego* wygłosił ks. prof. dr hab. Jerzy Syryjczyk z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Prelegent przedstawił podstawowe informacje dotyczące natury władzy wikariusza generalnego. Ukazał także bardzo szczegółowo na czym polega władza wikariusza generalnego wykonywana na mocy urzędu oraz władza delegowana. Ksiądz profesor wspomniał także o pozycji prawnej wikariusza generalnego w przypadku *sede vacante*. We wnioskach podkreślił, iż kompetencje wikariusza generalnego wynikają z jego władzy, która rozciąga się na terenie całej diecezji.

Referat nt. *Kompetencje wikariusza biskupiego* przedstawił natomiast ks. dr Krzysztof Orzeszyna z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Prelegent, podobnie jak przedmówca, rozpoczął swój referat od zaprezentowania natury władzy wikariusza biskupiego. Ukazał na czym polega władza zwyczajna i delegowana. Omówił podstawowe zagadnienia związane z zakresem władzy oraz jej ustaniem. Prelegent przedstawił także bardzo ciekawe dane dotyczące posługi wikariusza biskupiego w polskiej praktyce. Urząd istnieje w 20 diecezjach i jest powoływany najczęściej do spraw zakonnych, duchowieństwa, młodzieży, rodzin oraz spraw świeckich. Rekapitulując Prelegent stwierdził, iż istnienie urzędu wikariusza biskupiego pozwala na rozwiązanie napięć jakie istniały przed rokiem 1983 między biskupem diecezjalnym a biskupem pomocniczym.

W dyskusji nad referatami dotyczącymi kompetencji wikariusza generalnego oraz wikariusza biskupiego uczestniczyli m.in.: ks. dr Edmund Cybulski, ks. dr Waldemar Gałązka, ks. prof. dr hab. Józef Krukowski oraz ks. dr Zbigniew Dusza pojawiały się pytania dotyczące ewentualnej potrzeby ograniczenia władzy wikariusza generalnego na rzecz władzy wikariusza biskupiego, ustania władzy wikariusza generalnego, charakteru władzy wikariusza generalnego w czasie *sede vacante* i różnych stanowisk w kanonistyce na ten temat oraz miejsca wikariusza biskupiego w strukturze ordynariatów.

Po dyskusji oraz krótkiej przerwie uczestnicy Konferencji Naukowej wzięli udział we Mszy świętej, której przewodniczył Ksiądz Kardynał Józef Glemp Prymas Polski, a homilię wygłosił ksiądz biskup prof. dr hab. Kazimierz Romaniuk.

Wieczorem, pierwszego dnia obrad, odbyło się także Walne Zebranie Stowarzyszenia Kanonistów Polskich. Podczas Zebrania omówiono bieżącą działalność Stowarzyszenia, a także podjęto decyzje dotyczące działalności naukowej. Podjęto także decyzję odnośnie miejsca i tematyki następnej Konferencji Naukowej organizowanej przez Stowarzyszenie.

III Sesji Konferencji Naukowej nt. *Struktura i zadania kuni diecezjalnej*, która miała miejsce 12 września przewodniczył ksiądz biskup Alojzy Orszulik. Jako pierwszy tego dnia referat nt. *Zadania trybunatu diecezjalnego* przedstawił ks. prof. dr hab. An-

drzej Dzięga z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Prelegent mówił na temat rangi urzędu i władzy, przedstawiając prawo i obowiązek rozpoznawania spraw. Całość zadań stojących przed trybunałem podzielił na ogólne i szczegółowe. Zwrócił uwagę na fakt, iż posługa trybunału diecezjalnego związana z władzą rządzenia pozostaje w ścisłym związku z ogromnym poczuciem odpowiedzialności za wiernych. Kończąc swoje wystąpienie Ksiądz Profesor podkreślił wielką wartość tej posługi.

Drugi referat wygłosił ks. prof. dr hab. Jan Dyduch z Papieskiej Akademii Teologicznej. Prelegent mówił nt. *Kancelaria kurii diecezjalnej (kanclerz, notariusze)*. Prezentację organizacji kurii diecezjalnej w świetle najnowszych przepisów prawa kanonicznego Ksiądz profesor poprzedził kontekstem historycznym i teologicznym, co pozwoliło zebranym na pełniejsze spojrzenie na poruszane w referacie zagadnienia. Mówiąc o działalności kanclerza i notariuszy Prelegent zwracał uwagę na dużą odpowiedzialność i powagę pełnionej posługi.

Dyskusja nad referatami ks. prof. dr hab. Andrzeja Dzięgi oraz ks. prof. dr hab. Jana Dyducha w której uczestniczyli m.in.: ks. prof. dr hab. Henryk Misztal, ks. prof. dr hab. Józef Krukowski, ks. mgr Grzegorz Kalwarczyk, ks. prof. dr hab. Ryszard Sztynchmiller oraz ks. bp Alojzy Orszulik koncentrowała się nad zagadnieniami związanymi z rozumieniem terminu sędzia oraz udziałem katolików świeckich w pracach trybunałów kościelnych i kurii diecezjalnej. Liczny udział dyskutantów, jak również czas poświęcony na wymianę poglądów świadczyły o powadze zagadnień podjętych przez Referentów.

Po krótkiej przerwie na kawę uczestnicy Konferencji Naukowej wysłuchali referatu ks. prof. dr hab. Henryka Misztala z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego nt. *Archiwum diecezjalne*. Krąg zagadnień związanych z archiwum diecezjalnym, które poruszył Prelegent był bardzo szeroki. Referent rozpoczął bowiem od wyjaśnienia terminu archiwum, następnie omówił zagadnienia związane z prowadzeniem archiwum tajnego, zabezpieczeniem, konserwacją oraz funkcjami archiwum diecezjalnego. Istotną kwestią poruszoną przez Prelegenta było zagadnienie osobowości prawnej archiwum. Prelegent ustosunkował się do przedstawianej kwestii, stając na stanowisku, iż nie ma potrzeby nadawania osobowości prawnej archiwum. Kolejnym zagadnieniem omówionym w referacie była konieczność uregulowania w regulaminach kurii sposobu splanowania akt, a także ich opisu. Na zakończenie wystąpienia Ksiądz Profesor stwierdził, iż nie można wyobrazić sobie dobrze funkcjonującej diecezji bez archiwum.

Ostatni referat nt. *Wydziały i referaty duszpasterskie kurii diecezjalnej* wygłosił ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski Prorektor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Referent ukazał konieczność powoływania wydziałów i referatów duszpasterskich w kuriach diecezjalnych. Jest to bowiem najlepszy sposób dla zapewnienia pełnej realizacji zadań duszpasterskich, jakie stoją przed ku-

rią diecezjalną. Po przedstawieniu podstaw prawnych działania wydziałów i referatów Prelegent scharakteryzował zadania przez nie podejmowane. Tematyka podjęta przez Prelegenta jest bardzo aktualna i należy ją zaliczyć do kwestii zagadnień związanych z praktyką duszpasterską. O powadze zagadnień poruszonych przez ks. prof. dr hab. Wojciecha Góralskiego, a także przez jego Przedmówcę świadczy najlepiej długa lista osób biorących udział w dyskusji po prelekcjach. W dyskusji, obok osób naukowo zajmujących się strukturą i organizacją kurii diecezjalnych wzięły udział osoby na co dzień pracujące w kuriach diecezjalnych, wspierając dyskusję doświadczeniami swojej pracy.

Dwudniową Konferencję Naukową zorganizowaną przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Warszawsko-Praskiej podsumował Przewodniczący Stowarzyszenia Kanonistów Polskich ks. prof. dr hab. Józef Krukowski. W swoim wystąpieniu przypomniał on najważniejsze zagadnienia podejmowane przez Prelegentów. Zwrócił także uwagę na ożywione dyskusje, jakie miały miejsce po prezentacji referatów. Zdaniem Księdza przewodniczącego świadczy to o randze i powadze zagadnień związanych ze strukturą i zadaniami kurii diecezjalnej, jak również o trafności wyboru tematu Konferencji, a także o potrzebie naukowej dyskusji. Na zakończenie swojego wystąpienia Ksiądz profesor przypomniał, iż dowartościowanie kurii diecezjalnej związane jest z postanowieniami Soboru Watykańskiego II, powaga prawna zagadnienia znajduje swoje odzwierciedlenie w przepisach Kodeksu Prawa Kanonicznego, natomiast realizacja m.in. podczas obrad omawianej Konferencji Naukowej. Kończąc swoje wystąpienie Ksiądz przewodniczący podziękował Organizatorom – w sposób szczególny ks. dr Krzysztofowi Warchałowskiemu, Prelegentom, Gospodarzom oraz wszystkim Uczestnikom, zapraszając jednocześnie do wzięcia udziału w kolejnej Konferencji Naukowej organizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich.

Paweł Sobczyk